

MALULEN EMEKLİLİK ŞARTLARI-MALULLÜK AYLIĞI

Av. Erdoğan KAYA

Sağlık durumları gereği çalışma imkânları kısıtlı olan kişileri koruma amacıyla Kanun koyucu tarafından bir takım özel hükümler düzenlenmiştir. Sağlık durumunun çalışmaya engel olması bazen geçici olabileceği gibi, bazen de süreklilik arz eder nitelikte olabilmektedir.

Malullük hali süreklilik arz eder nitelikteki bir çalışma engeli ya da çalışmayı kısıtlayıcı bir haldir. İşte bu gibi bir sosyal riski güvenceye almak için “Uzun Vadeli Sigorta Kolları” içerisinde “Malullük Sigortası” düzenlenmiştir. Malullük aylığı ya da malulen emeklilik de malullük sigortası kapsamında sağlanan imkânlardan biridir.

Sağlığın bozulması nedeniyle sürekli bir iş göremezlik hali yaratan malullük bir anlamda kişi için erken emekliliğe benzer(Prof. Dr. A. Can TUNCAY/Prof. Dr. Ö. EKMEKÇİ,Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, 15. Bası, İstanbul 2012, syf. 361).

Ancak malullük nedeniyle emekli olabilmek için bir takım koşulların gerçekleşmesi gerekmektedir. Şimdi sırasıyla bu koşulları ele alalım.

% 60 ORANINDA MALULLÜĞÜN BULUNMASI

Sigortalının veya işverenin talebi üzerine Kurumca yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularının sağlık kurullarınca usulüne uygun olarak düzenlenecek raporlar ve dayanağı tıbbi belgelerin incelenmesi sonucu;

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalılar için çalışma gücünün veya iş kazası veya meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücünün en az % 60`ını, (c) bendi kapsamındaki sigortalılar için çalışma gücünün en az % 60`ını veya vazifelerini yapamayacak şekilde meslekte kazanma gücünü kaybettiği Kurum Sağlık Kurulunca tespit edilen sigortalı, malûl sayılır(5510 s. K. md. 25).

Önemle belirtmek gerekir ki sigortalı olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarihten önce sigortalının çalışma gücünün % 60`ını veya vazifesini yapamayacak derecede meslekte kazanma gücünü kaybettiği önceden veya sonradan tespit edilirse, sigortalı bu hastalık veya engelliliği sebebiyle malullük aylığından yararlanamaz(5510 s. K. md. 25). Uygulamada SGK bu konuda oldukça katı bir tavır sergilemektedir. % 60 maluliyetin çalışmadan önce çıktığına ilişkin sağlık kurulu raporunun olması halinde aylık talebi reddedilmektedir. Ancak ilgili raporlar bazen bu konuda hatalı değerlendirme içerebilmektedir. İşte malullük aylığı talebinde bulunan kişi, hastalığının sigorta girişinden sonra çıktığını açacağı dava ile ortaya koyabilirse malullük aylığına kavuşma imkânı söz konusu olabilir.

Burada üzerinde durulması gereken bir diğer nokta da malullük oranı konusunda sigortalı ve SGK arasında çıkan uyuşmazlıklarda maluliyet tespitine ilişkin açılan davaların çok uzun sürmesidir. Mevcut arıza ya da rahatsızlığı nedeniyle acilen tedaviye ihtiyacı olan bu durumdaki sigortalılardan bir kısmı aylık,sağlık hizmetleri gibi olanaklara kavuşamadığı için büyük mağduriyetler yaşamakta ve daha yargılama sırasında hayatını kaybetmekte ve dolayısıyla bu sigorta kolundan beklenen yararı görememektedir(Av. E. GÜRSEL/Av. E. KIŞLALI/Av. E. KAYA, Son Değişiklikler ve Açıklamalarla Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 2. Bası, Ankara 2015, syf. 115).

EN AZ 10 YILLIK SİGORTALI OLMAK VE EN AZ 1800 PRİM GÜNÜ OLMAK

Malullük sigortasından yararlanabilmek için en az 10 yıldan beri sigortalı olmak ve 1800 gün uzun vadeli sigorta kollarına prim bildirilmesi gerekmektedir(5510 s. K. md. 26). Genel kural bu olmakla birlikte başka birinin sürekli bakımına muhtaç derecede malûl olanlar 10 yıl sigortalılık koşulu aranmaksızın sadece 1800 gün prim şartını yerine getirdikleri takdirde diğer şartların varlığı halinde malûlen emekli olabileceklerdir.

5754 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile değişiklik yapılmadan önce, başka birinin sürekli bakımına muhtaç olanlar bakımından, 5 yıldan beri sigortalı olmak ve 900 gün prim ödenmiş olması malûlen emeklilik için yeterliken getirilen düzenleme ile 1800 gün prim ödenmiş olması şartı aranmaktadır. Buna göre başka birinin sürekli bakımına muhtaç kişiler açısından aleyhe bir düzenleme getirildiği açıktır.

Kanun`da zorunlu sigortalı olmak şartı aranmadığı için isteğe bağlı sigorta yoluyla primlerin ödenmesi halinde de malûlen emeklilik söz konusu olabilecektir(Prof. Dr. A. Can TUNCAY/Prof. Dr. Ö. EKMEKÇİ,Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, 15. Bası, İstanbul 2012, syf. 370).

Kanun Bağ-Kur(4/1-b) sigortalısı açısından primler yönünden ayrıca bir kısıtlama daha getirmiştir. Buna göre bu sigorta statüsünde bulunan sigortalılar, kendi sigortalılığı nedeniyle genel sağlık sigortası primi dahil prim ve prime ilişkin her türlü borçlarının ödenmiş olması zorunlu tutulmuştur(5510 s. K. 26). Bununla birlikte, SSİY`nin 54. maddesi ile Bağ-Kur(4/1-b) sigortalısı olup, malûl sayılanlardan kendi sigortalılığı nedeniyle genel sağlık sigortası primi dâhil, prim ve prime ilişkin her türlü borcu olanlardan talepte buldukları tarihteki borçlarının, Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile belirlenen, muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutarlar ve tahsil edilmeyecek alacaklara ilişkin miktar ve bu miktarın altında olanların aylıklarının talep tarihini takip eden aybaşından başlayacağı ve borçlarının ilk aylıklarından kesilerek tahsil edileceği düzenlemesi getirilmiştir(Av. E. GÜRSEL/Av. E. KIŞLALI/Av. E. KAYA, Son Değişiklikler ve Açıklamalarla Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 2. Bası, Ankara 2015, syf. 123,124). 5510 sayılı Kanun'un 26. maddesinde 4/1-b sigortalısının □kendi sigortalılığı□ dendiği için, bu sigorta kolundaki kişilerin yanında çalıştırdıkları kişiler nedeniyle prim borçları olması malûllük aylığı bağlanmasına engel değildir.

4/1-a ve 4/1-c sigortalıları açısından ise primlerin ödenmiş olması aranmamaktadır. Primlere ilişkin bildirim yeterlidir.

İŞTEN AYRILMA VE KURUMA BAŞVURU

Sigortalıya malullük aylığının bağlanabilmesi için; sigortalının, çalışma gücünün veya meslekte kazanma gücünün en az % 60'ını kaybetmiş olması, 1800 gün prim sayısı ve 10 yıldan beri sigortalı olma şartlarını yerine getirmiş olması yanında ayrıca işten ayrıldıktan veya işyerini kapattıktan veya devrettikten sonra Sosyal Güvenlik Kurumu`na yazılı istekte bulunması gerekmektedir(md. 26). Sigortalı diğer tüm şartları sağlamış olsa da aylık bağlanması talebi olmadığı sürece malûllük aylığı alamayacaktır.

AYLIK TALEBİNDEN SONRA AYLIK NE ZAMAN BAĞLANIR?

Malullük aylığı, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalılar ile (c) bendi kapsamında sigortalı iken görevinden ayrılmış ve daha sonra başka bir sigortalılık haline tabi olarak çalışmamış olanların;

- a) Malûl sayılmasına esas tutulan rapor tarihi yazılı istek tarihinden önce ise yazılı istek tarihini,
- b) Malûl sayılmasına esas tutulan rapor tarihi yazılı istek tarihinden sonra ise rapor tarihini,

c) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında çalışmakta olanların ise, malûliyetleri sebebiyle görevlerinden ayrıldıkları tarihi,

takip eden ay başından itibaren başlar(md. 27).

AYLIK BAĞLANDIKTAN SONRA ÇALIŞMA İMKANI VAR MIDIR?

Maalesef malullük aylığı alan bir kişinin çalışmaya başlaması halinde aylığı kesilecektir. Konuya ilişkin getirilen düzenleme gereği 5510 sayılı Kanun'a göre ya da yabancı bir ülke mevzuatına göre çalışmaya başlayan kişinin aylığı kesilecektir. Hatta bu Kanun kapsamında geçen çalışmaları nedeniyle ayrıca prim de tahsil edilir. Şunu belirtmek gerekir ki malullük aylığından yararlanabilmek için çalışmama şartının getirilmesi kanaatimizce yerinde olmamıştır(*Av. E. GÜRSEL/Av. E. KIŞLALI/Av. E. KAYA, Son Değişiklikler ve Açıklamalarla Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 2. Bası, Ankara 2015, syf. 123*). Söz konusu kişilere en azından sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışabilme olanağı getirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde zaten malûl olması nedeniyle mağdur olan kişilerin bir kez daha mağduriyet yaşamasına sebep olunacaktır.